

Prakse uređenja polica prinova i najposuđivanijih knjiga u hrvatskim gradskim knjižnicama

---

Tomić, Dora

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:978715>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-01**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE ZNANOSTI
Ak. god. 2023./2024.

Dora Tomić

**Prakse uređenja polica prinova i najposuđivanijih knjiga u
hrvatskim gradskim knjižnicama**

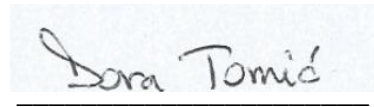
Završni rad

Mentor: dr.sc. Denis Kos, doc.

Zagreb, rujan 2024.

Izjava o akademskoj čestitosti

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je ovaj rad rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na istraživanjima te objavljenoj i citiranoj literaturi. Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio rada nije korišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

A rectangular box containing a handwritten signature in black ink. The signature is written in a cursive style and reads "Dora Tomić".

(potpis)

Sadržaj:

1. Uvod	1
2. Narodne i gradske knjižnice	2
2.1. Narodne i gradske knjižnice	2
3. Prethodno provedena istraživanja	4
3.1. Najčitanije knjige u hrvatskim knjižnicama	4
3.2. Omiljene knjige i omiljeni autori ispitanika	5
3.3. Najposuđivane knjige u hrvatskim knjižnicama	6
3.3.1. Jezici najposuđivanijih knjiga u hrvatskim knjižnicama	7
3.3.2. Žanrovi najposuđivanijih knjiga u hrvatskim knjižnicama	7
3.3.3. Godine izdanja najposuđivanijih knjiga u hrvatskim knjižnicama	8
3.4. Zaključak prethodno provedenih istraživanja	8
4. Anketno istraživanje	9
4.1. Svrha i cilj istraživanja	9
4.2. Metodologija istraživanja	9
4.3. Polazne pretpostavke	10
4.4. Rezultati istraživanja	10
4.4.1. Gradska knjižnica Rijeka	11
4.4.2. Gradska knjižnica Marka Marulića Split	13
4.4.3. Gradska knjižnica <i>Fran Galović</i> Koprivnica	15
4.4.4. Gradska knjižnica <i>Franjo Marković</i> Križevci	18
4.5. Skupni rezultati, rasprava i zaključak	20
5. Zaključak	22
6. Literatura	23
Prilozi	27
Summary	33

1. Uvod

Potaknuta razgovorom sa stručnim osobljem u knjižnici čiji sam član željela sam provjeriti kako druge knjižnice postupaju s prinovama, ali i koje su knjige najposuđivanije i što korisnici najviše čitaju. Stoga će ovaj završni rad prikazati istraživanje o policama prinova te popisima najposuđivanijih knjiga u hrvatskim javnim knjižnicama uz prikaz literature vezane uz tu temu. Isprva će se definirati narodne i gradske knjižnice pomoću Zakona o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti te Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj jer su u istraživanju sudjelovale gradske i narodne knjižnice. Nakon toga će se prikazati kratki pregled prijašnjih istraživanja o najčitanijim i najposuđivanijim knjigama kao i najomiljenijim knjigama te autorima. Posljednje poglavlje rada navest će osnovne podatke o anketnom istraživanju i načinu provođenja istraživanja, rezultate te završnu raspravu i usporedbu rezultata među istraživanim knjižnicama. Prije navođenja rezultata, za svaku će se knjižnicu napisati prikaz knjižnice.

2. Narodne i gradske knjižnice

Ovo će poglavlje prikazati kako stručna literatura, poput Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj ili Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti, definira narodne te gradske knjižnice. Uz definicije, bit će objašnjen i način upravljanja, financiranja narodnih knjižnica te svih usluga koje narodne knjižnice nude kao i sve organizacije koje stvaraju i provode.

2.1. Narodne i gradske knjižnice

Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti kojega je Hrvatski sabor donio 8. veljače 2019. godine knjižnice definira kao pravu osobu koja obavlja knjižničnu djelatnost sukladno odredbama ovoga Zakona (čl. 3). Javne su knjižnice sve knjižnice obuhvaćene istraživanjem koje se pomno predstavlja u sljedećem poglavlju stoga je važno navesti i definiciju javnih knjižnica kakvu daje navedeni Zakon. Javne se knjižnice definiraju kao neprofitna pravna osoba koja obavlja knjižničnu djelatnost sukladno ovome Zakonu. (ibid.). Osnivač javnih knjižnica jest Republika Hrvatska ili neka jedinica lokalne i područne odnosno regionalne samouprave (ibid.). Zakon knjižnice prema sadržaju knjižničnoga fonda te namjeni dijeli na nacionalne, narodne, školske, visokoškolske, sveučilišne, specijalne i znanstvene (ibid., čl. 8). Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, navodi kako narodne knjižnice mogu biti općinske ili gradske (čl. 3). Ističe se kako određene knjižnice po potrebi mogu obavljati poslove, ali i zadaće više vrsta knjižnica (Zakon, čl. 8). Gradska knjižnica *Fran Galović* Koprivnica knjižnica je koja je sudjelovala u istraživanju i koja obavlja poslove te zadaće više vrsta knjižnice s obzirom na to da je to narodna knjižnica, no obavlja i funkciju gradske te županijske matične knjižnice (Izvešće o radu Gradske knjižnice i čitaonice *Fran Galović* Koprivnica za 2023. godinu, 3. str.).

Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj narodne knjižnice definira kao kulturna i informacijska središta za stanovnike područja na kojemu te knjižnice djeluju (čl. 3). IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice njih definira kao informacijska središta koja korisnicima omogućuju pristup svim vrstama znanja i informacija (2022, str. 1). Pojedine narodne knjižnice, kako Standard navodi, uz tu funkciju imaju i funkciju županijske matične knjižnice (čl. 3). Županijska matična knjižnica, prema Standardu, obavlja poslove matične djelatnosti za narodne te školske knjižnice u onoj županiji u kojoj te knjižnice pripadaju (čl. 5). Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti propisuje da se one moraju osnovati u općinama i gradovima s više od 3 000 stanovnika (čl. 10). Uz nju, moraju se osnovati i njezine podružnice

(ibid.). Standard tvrdi kako se narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj uvrštavaju prema broju stanovnika općina i gradova u 8 tipova i to prema veličini područja (čl. 6). Prvi se tip narodne knjižnice odnosi na područje s više od 250 000 stanovnika, a posljednji osmi za područje do 3 000 stanovnika (ibid.). Narodne bi knjižnice prema Standardu trebale zadovoljiti 3 kriterija. Prvi kriterij jest da moraju osigurati pristup znanju, cjeloživotnom učenju, informacijama, ali i djelima pisanog stvaralaštva svim članovima lokalne i/ili regionalne zajednice kojoj je knjižnica namijenjena (čl. 3). Pružati knjižnične usluge i osigurati građu na različitim medijima, ali i u virtualnom pristupu kako bi se zadovoljile kulturne, informacijske pa i obrazovne potrebe kao i potrebe za osobnim razvojem i raznodom jest drugi kriterij (ibid.). I posljednji kriterij jest njihova uloga u promicanju te poticanju na čitanje kao i razvoj i izgradnja demokratskog društva, ali i omogućavanje pristupa širokom spektru znanja, mišljenja (ibid.).

Knjižnični fond koji se nalazi u narodnim knjižnicama treba biti sadržajno namijenjen svim dobnim skupinama građa pri čemu se uzima u obzir i raznolikost lokalne zajednice (Standard, čl. 17). Ukupni fond narodne knjižnice, kako tvrdi Standard, u odnosu na dobnu strukturu korisnika bi trebao sadržavati najmanje 25 % knjižne građe za djecu te mlade (čl. 19). Također, knjižnični fond narodnih knjižnica treba sadržavati i građu na stranim jezicima kao i građu na jezicima pripadnika nacionalnih manjina te etničkih zajednica s uvjetom da ih na području grada ili općine treba živjeti više od 1500 (ibid.). Knjižnični fond mora sadržavati i analognu i digitalnu građu koja mora biti organizirana u zbirke (ibid., čl. 17). IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice tvrdi kako knjižnice pri nabavljanju građe moraju pripaziti na njezinu kvalitetu i da to mora biti visokokvalitetna građa (2022, str. 2). Osim toga, građa koju knjižnice nabavljaju mora biti relevantna u odnosu na potrebe njihovih korisnika (ibid.). Standard tvrdi da svaka narodna knjižnica mora osigurati pristup didaktičkim i društvenim igrama te specijaliziranoj građi poput knjiga s uvećanim tiskom, zvučnih knjiga ili građi laganoj za čitanje (čl. 17). Katalog, koji predstavlja cijeli knjižnični fond, svih narodnih knjižnica mora biti javno dostupan (ibid., čl. 25).

Promatrajući lokaciju narodnih knjižnica, Standard propisuje da one moraju biti smještene na građanima dostupnim lokacijama pri čemu se preporučuje središte grada ili smještanje narodne knjižnice blizu javnog prometa i drugih javnih sadržaja (čl. 36). U sklopu svake narodne knjižnice treba postojati prostor za smještaj građe, za posudbu i pružanje informacija, za studijski rad, za djecu i mlade, za provedbu programa, radni prostor za djelatnike (ibid., čl. 37). Ovisno o funkciji narodne knjižnice, ako ona obavlja funkciju matične ustanove,

mora u prostoru naći mjesta i za prostor za matičnu djelatnost te prostor za tehničku i stručnu obradu knjižnične građe (ibid.).

Prema Standardu, knjižničnu djelatnost za područje grada obavlja onaj grad koji ju je osnovao, ali k tome gradska knjižnica može obavljati knjižničnu djelatnost na području drugih jedinica lokalne samouprave pod uvjetom da je s njima sklopljen ugovor (čl. 7). Još jedna od uloga gradske knjižnice jest da prema potrebi organizira mreže jedinica ustroja čime se stvaraju područne knjižnice, ogranci i pokretne knjižnice (ibid.). Uloga je gradske knjižnice i osigurati da je cijelo područje zahvaćeno knjižničnim uslugama te da lokalne i područne samouprave surađuju s gradskom knjižnicom (ibid.). Standardom je propisano da svaka gradska knjižnica treba posjedovati odjel za sve dobne skupine korisnika (ibid.). To su odjeli: odjel za odrasle, odjel za djecu, odjel za mlade te čitaonica neovisno o tome radi li se o studijskoj čitaonici ili čitaonici dnevnog tiska (ibid.). Gradska je knjižnica dužna osnovati te posjedovati zavičajnu zbirku te informacijsku službu s pristupom mrežnim informacijskim izvorima (ibid.). Standard propisuje da gradska knjižnica mora posjedovati i omogućiti korištenje fondom koji sadrži najmanje 1 000 knjiga (čl. 13). Članak 19. Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, određuje da knjižni fond gradske knjižnice mora sadržavati 65 % beletristike, 35 % stručne i popularno-znanstvene te znanstvene literature od čega barem 1 % mora biti referentna građa.

3. Prethodno provedena istraživanja

Prilikom pretraživanja brojnih izvora literature nisam naišla niti na jedan znanstveni rad o istraživanju usluga polica prinova u hrvatskim knjižnicama. Najviše istraživanja vezana su uz drugi dio anketnoga istraživanja, a to su najposuđivanije knjige u hrvatskim knjižnicama. O toj temi, kao i o temi najomiljenijih knjiga i autora te najčitanijim knjigama ima puno istraživanja pa će ona kratko biti prikazana u ovome poglavlju te na kraju sjedinjena s mojim provedenim istraživanjem.

3.1. Najčitanije knjige u hrvatskim knjižnicama

Najbrojnija je literatura vezana uz popise najčitanijih knjiga u određenim hrvatskim knjižnicama. Takvi se popisi jako često stvaraju na kraju godine i često su objavljivani na raznim internetskim portalima, ali i službenim stranicama knjižnica. Prilikom traženja literature za prikaz Gradske knjižnice *Fran Galović* Koprivnica u jednom od radova napisani su podaci za najčitanije knjige u prvoj polovici 1963. godine te navedene 2 knjige, a one su: *Doživljaji*

dobroga vojnika Švejka i Mačak pod šljemom (Loborec i Feletar, 1986, str. 94). U članku s internetske stranice *Hrvatski arhiv weba – Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu* ispisano je prvih 20 najčitanijih knjiga o sportu u Gradskoj knjižnici *Metel Ožegović* Varaždin u razdoblju od 1. srpnja 1990. godine pa sve do 31. srpnja 2011. godine (Ivančić, 2011). Republika, časopis za književnost, umjetnost i društvo, sastoji se od brojnih članaka, a jedan od njih tvrdi kako se na vrhu liste najčitanijih dječjih autora nalaze Pavao Pavličić, Sanja Pilić i Sanja Polak (Krilić, 2022, str. 25). Glasilo Zagrebačkog knjižničarskog društva iz 2013. godine nabraja najčitanije knjige među djecom te mladima u 2013. godini u Knjižnici Augusta Cesarca odnosno u ogranku KGZ-a (2013, str. 31). Kao najčitanije ističu se: *Hekatina škola*, *Demonsko staklo*, *Igre gladi*, *More čudovišta*, *Imaš Fejs* za mlade te *Najotmjeniji div u gradu*, *Grubzon*, *Mali majmun u velikoj brizi* i *Mjesta ima na metli svima* kao knjige namijenjene najmlađim korisnicima. (ibid., str. 30).

3.2. Omiljene knjige i omiljeni autori ispitanika

Česta pitanja u proučavanim istraživanjima imaju poveznicu i s najomiljenijim knjigama korisnika knjižnice. To je pitanje obuhvatio rad *Kultura čitanja u 21. stoljeću* u kojemu se od ispitanika zahtijevalo da navedu svoje najdraže knjige. Najčešći odgovori su knjige koje pripadaju znanstveno-fantastičnim serijalima poput *Harry Potter*, *Gospodar Prstenova*, *Igra prijestolja*, *Igre gladi* itd. (Horvat, 2016, str. 37). Uz njih javljaju se i ruski klasici *Ana Karenjina*, *Zločin i kazna* te *Braća Karamazovi* (ibid.). U istraživanju se, od domaćih pisaca najčešće spominje ime Marije Jurić Zagorke te njezin serijal *Grička vještica*, *Republikanci* i *Kamen na cesti* (ibid.). Na tome popisu nalaze se i neka lektirna djela, a ona su: *Mali princ*, *Vlak u snijegu*, *Romeo i Julija* te mnoge druge (ibid.). Na popisu se pronalaze i knjige popularne književnosti i suvremenih autora poput *Crvenača* (Jo Nesbø), *Instrumentarij smrtnika* (Cassandra Clare), *Alkemičar* (Paulo Coelho), *Posljednji ples leptira* (Kristin Hannah) te *Ptice umiru pjevajući* (Colleen McCollough) (ibid.). Omiljena djela proučavaju se i u istraživanju koje su provodili Plavčić i Ljubešić na uzrastu od 14 do 28 godina i popis uvelike slični već navedenim knjigama i autorima (2009, str. 126). Kao omiljeni autori navode se: Joanne Kathleen Rowling, Robert Lawrence Stine, John Ronald Reuel Tolkien, Paulo Coelho, Agatha Christie, Stephenie Meyer, Fjodor Mihajlovič Dostojevski, Stephen King, Haruki Murakami i posljednji Miroslav Krleža (ibid., str. 133). Omiljene pak knjige jesu: *Da Vincijev kod*, *Povratak Filipa Latinovicza*, *Na rubu pameti*, *Ono*, *Optimist*, *Ime ruže*, *Što je muškarac bez brkova* te mnoge knjige koje se nalaze i na popisu u istraživanju autorice Horvat poput *Zločin i kazna*, *Mali princ*, *Gospodar prstenova*, *Harry Potter* (ibid., str. 135-136). Iako ova istraživanja mnogo

doprinosu temi koja je obuhvaćena anketom, ujedno su i zastarjela te se rezultatima istraživanja gotovo pa i neće ponoviti na popisu najposuđivanijih knjiga.

3.3. Najposuđivanije knjige u hrvatskim knjižnicama

Najposuđivanije knjige također su se istraživale. Već navedeni stručni tekst kojega pišu Loborec i Feletar za Gradsku knjižnicu *Fran Galović* Koprivnica navodi da su 1959. godine najviše u knjižnici bili učlanjeni učenici pa su zbog toga najčešće se posuđivala lektirna djela (1986, str. 93). Suvremeniji tekst koji proučava najposuđivanije knjige jest rad u kojem se analiziraju najposuđivanije knjige na primjerima sveučilišnih knjižnica u Hrvatskoj (2016, str. 3). Proučavala se podudarnost najposuđivanijih knjiga u sveučilišnim knjižnicama na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Splitu i Rijeci (ibid., str. 4). Kroatistika, anglistika i talijanistika su 3 smjera koja obuhvaćaju i književnost, a istraživala su se u ovome radu (ibid.). Riječ je o posudbi stručne literature te među najposuđivanijim knjigama nema niti jedna knjiga koja bi pripala u beletristiku ili klasike primjerice Judita, Dundo Maroje, Hemingway, Petrarca itd. (ibid., 5-7). Doduše, javlja se i istraživanje najčešće posuđivanih autora gdje rezultati istraživanja navode neke autore koji su poznati i po beletrističkim djelima, ali se nažalost ne navode i djela koja su od tih autora najviše posuđivana (ibid., str. 16). To su autori poput Pavla Pavličića i Ivana Slamniga (ibid.). Pecotić u istraživanju, koje je obuhvatilo osam knjižnica po Istarskoj županiji, tvrdi da je najčitanija knjiga u više knjižnica obuhvaćenim istraživanjem knjiga na talijanskome jeziku pod nazivom *Tihi kaos* (2022, str. 32). S obzirom na količinu Talijana te talijanskih škola na području Istre, nije neobično da najčitanija knjiga u 2022. godini u većini knjižnica u Istri ima talijanski jezik kao jezik publikacije.

Jurić i Duić provode istraživanje 2016. godine i provjeravaju više od 600 najposuđivanijih knjiga u 4 hrvatske javne knjižnice u gradovima Zagrebu, Rijeci, Splitu i Puli (2016, str. 57). Zaključuju da su najposuđivanije knjige u tim knjižnicama knjige stranih autora, najviše američkih (41 %), a slijede ih autori iz Ujedinjena Kraljevstva s 19 %, švedski autori s 11 % i norveški autori sa 7 % (ibid.). Hrvatski autori zauzimaju tek peto mjesto u tim knjižnicama s postotkom od 3,2 (ibid.). Još jedno istraživanje koje tvrdi da čitatelji više čitaju svjetske, a ne hrvatske naslove jest istraživanje koje su proveli Novaković i Medić i to s učenicima trećeg razrade Zagrebačke gimnazije (2011, str. 86). Kraus se također bavio tom temom te je istražio posuđuju li se i čitaju više hrvatski ili svjetski autori gdje dolazi do identičnoga zaključka kao i njegovi prethodnici. (2016). Strane autore čita 35 % ispitanika, hrvatske autore samo 15 % ispitanika, dok 48 % ispitanika čita i hrvatske i svjetske autore (ibid.). Još jedno istraživanje ukazuje da se među 1999 najposuđivanijih knjiga u hrvatskim

knjižnicama u Zagrebu, Puli, Rijeci i Splitu nalaze samo 203 knjige hrvatskih autora (Duić i Grzunov, 2018, str. 9). Splitske knjižnice na popisu prvih 999 najposuđivanijih knjiga imaju na 15. mjestu knjigu *Ciganin, ali najljepši* te na 51. mjestu knjigu *Črna mati zemla*, i na 81. poziciji knjigu *Susjed* (ibid., str. 10). Osim što literatura ukazuje da su najposuđivanije knjige najčešće knjige stranih autora, na to ukazuje i istraživanje koje su proveli Mikić i Martinović. Istraživanje su proveli među mladima te su i oni potvrdili da više vole čitati i posuđivati strane, nego domaće autore (2021, str. 71). Kao razlog tomu navode količinu stranih autora kao i raznolikost tema o kojima oni pišu (ibid.).

3.3.1. Jezici najposuđivanijih knjiga u hrvatskim knjižnicama

Samo se 1 rad bavi jezicima publikacije najposuđivanijih knjige u hrvatskim knjižnicama te Pecotić zaključuje kako se u Istarskoj županiji najviše čitaju knjige na talijanskome jeziku (2022, str. 32). Istraživanje je proveo na osam knjižnica u Istarskoj županiji (ibid.). Naravno, neke od najposuđivanijih knjiga napisane su i na hrvatskome jeziku (ibid., str. 40). Iako je taj podatak naveden u ovom završnom radu, nije toliko relevantan jer anketno istraživanje nije provedeno niti na jednoj knjižnici u Istri, iako su im upiti bili poslani. Naveden je više zbog usporedbe s Rijekom koja jest ispunila anketu.

3.3.2. Žanrovi najposuđivanijih knjiga u hrvatskim knjižnicama

Brojna istraživanja provjeravaju koje žanrove korisnici knjižnica najčešće čitaju i posuđuju. Takva se tema proučavala u radu *Kultura čitanja u 21. stoljeću* u kojem je proveden intervju s ravnateljicom čitaonice i knjižnice u Pitomači. Autorica je rada ispitivala ravnateljicu za njezino mišljenje zbog dugogodišnjeg rada u knjižnici (Horvat, 2016, str. 19). Najomiljeniji žanr, prema njezinu mišljenju, jesu ljubavni i kriminalistički romani te znanstvena fantastika, dok se od stručne literature čitaju knjige o psihologiji, kršćanskoj te drugim religijama pri čemu ističe da se u zadnjih par godina smanjuje zainteresiranost za stručnu literaturu (ibid.). U ovome radu provodilo se i istraživanje s korisnicima knjižnice u Pitomači pa su tako naveli da najviše posuđuju znanstveno-fantastične serijale, erotske knjige i klasike posebice ruske (ibid., str. 37). Jurić i Duić u svome istraživanju također tvrde da je žanr najposuđivanijih knjiga roman pri čemu navode kako u prvih 150 najposuđivanijih knjiga u KGZ-u samo 6 knjiga nisu romani (2016, str. 58).

Osim žanrova ispituje se i općenitije pitanje, a to je čita li se više stručna, popularna ili visoka književnost. Istraživanje koje su proveli Plavčić i Ljubešić na mladoj generaciji od 14

do 28 godina na području Istarske i Primorsko-goranske županije navode kako najveći broj ispitanika čita popularnu književnost (34,2 %) i književnost za djecu i mladež (33,3 %) (2009, str. 131). Visoku literaturu čita četvrtina ispitanika (25,8 %) te stručnu literaturu samo 8,7 % ispitanika jer se anketa provodila za vrijeme ljetnih praznika (ibid.). Kraus također zaključuje da se 2016. godine u hrvatskim knjižnicama najviše posuđuju i čitaju knjige koje pripadaju popularnoj književnosti odnosno beletristici i to proza (2016). Pecotić u svome istraživanju, koje je obuhvatilo 8 knjižnica po Istarskoj županiji, zaključuje da se najviše čita i posuđuje popularna književnost (2022, str. 56). Popularni žanrovi na popisu najposuđivanijih knjiga hrvatskih autora jesu romantične knjige, kriminalističke, trileri te misteriji, a nakon toga knjige o zdravlju i priručnici (Duić i Grzunov, 2016, str. 13). Manje popularni žanrovi jesu povijest, biografija i autobiografija, humor, drama i tako dalje (ibid.).

Još općenitije pitanje koje svojim istraživanjem obuhvaćaju Duić i Grzunov jest posuđuju li se više fikcije, nefikcije ili slikovnice (2018, str. 11). To se istraživanje provodi na 300 najposuđivanijih knjiga hrvatskih autora u knjižnicama četiriju gradova (ibid.). Zaključak tvrdi kako se najviše posuđuju fikcije, onda slikovnice te posljednje nefikciju (ibid., str. 12).

3.3.3. Godine izdanja najposuđivanijih knjiga u hrvatskim knjižnicama

Jurić i Duić uz sve već navedene njihove zaključke, proučavali su i izdavanje najposuđivanijih knjiga pri čemu zaključuju da je većina knjiga s toga popisa od 600 najposuđivanijih knjiga u knjižnicama u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Puli objavljena u zadnjih 25 godina (2016, str. 58). Popis s najposuđivanijim knjigama koji su koristili prilikom istraživanja Duić i Grzunov tvrde da je veliki broj knjiga s toga popisa objavljeno poslije 2000. godine (2016, str. 14). Daleko najveći broj knjiga objavljene su između 2015. te 2017. godine i to čak 64,7 % knjiga (ibid.). Drugo najplodnije razdoblje kada su objavljene knjige koje se nalaze na popisu najposuđivanijih knjiga jest razdoblje od 2010. do 2015. godine (ibid.).

3.4. Zaključak prethodno provedenih istraživanja

Iako mnogo autora provodi slična istraživanja i pokušava razotkriti što korisnici najviše čitaju i posuđuju, treba napomenuti kako veliki dio istraživanja završava sa sličnim zaključcima. Svi potvrđuju da se više čitaju strani autori od hrvatskih autora, da se najviše čitaju romani, da je češća beletristika na popisima najposuđivanijih knjiga, nego stručna literatura te da se na tim popisima nalaze najčešće knjige objavljene prije 2000. godine. Sada preostaje vidjeti u kojim će segmentima moje istraživanje potvrditi ili negirati literaturu.

4. Anketno istraživanje

Ovo će poglavlje prikazati glavninu završnoga rada te će otkriti zbog čega su se police prinova određenih gradskih knjižnica u Republici Hrvatskoj proučavale te kako se do tih podataka došlo. Prije prikazanih rezultata istraživanja, u poglavlju će biti istaknute polazne pretpostavke te će se na kraju provjeriti koliko su one bile ispravne ili neispravne. Osim polica prinova, anketa je jednim pitanjem obuhvatila i najposuđivanije knjige odabranih knjižnica pa će i o tome biti riječ.

4.1. Svrha i cilj istraživanja

Svrha istraživanja bila je proučiti i istražiti praksu uređenja polica s novopridošlim knjigama, njihovu organizaciju i postupanje s njima u hrvatskim gradskim knjižnicama. Uz to, svrha je i proučiti razloge nabavljanja novih naslova, provjeriti u kojoj mjeri korisnici primjećuju police prinova te koja vrsta građe i na kojim jezicima puni police prinova.

Cilj ovoga istraživanja jest okupiti podatke o načinu postupanja s knjigama na policama prinova u 4 hrvatskih gradskih knjižnica i te prikupljene podatke usporediti među knjižnicama koje su obuhvaćene istraživanjem. Pokušat će se ustvrditi koliko se prakse razlikuju jedna od druge ili pak međusobno slič. Cilj je ovoga istraživanja i usporediti popise najposuđivanijih knjiga tih knjižnica te pomoću njega pronaći sličnosti i razlike u navikama korisnika.

4.2. Metodologija istraživanja

Za potrebe istraživanja izabrana je metoda ankete. S obzirom na to da su se istraživanjem pokušale obuhvatiti knjižnice diljem Hrvatske i knjižnice unutar različitih županija, odabrana je Web anketa tj. anketa je stvorena pomoću Google Forms anketa.

Anketa je podijeljena na uvodni dio te pet dijelova prema obliku pitanja. Uvodi dio sastoji se od triju pitanja kojima se prikupljaju osnovni podaci poput naziva knjižnice, veličine knjižničnog fonda te broja korisnika. Drugi se dio sastojao od 11 pitanja koja su bila u obliku pitanja višestrukih odabira. Treći i četvrti dio ankete sastojao se od 8 pitanja te je mogućnost odgovora bila u obliku Likertove skale. Peti, a ujedno i posljednji, dio ankete pružao je knjižničarima koji su na njega odgovarali malo više slobode jer su to bila pitanja u obliku kratkih odgovora i posljednji dio sadržavao je 5 pitanja.

Istraživanje se provodilo u razdoblju od 2. svibnja do 10. lipnja 2024. godine. Upiti za sudjelovanje u istraživanju poslani su odabranim gradskim knjižnicama adresama elektroničke pošte koje su javno dostupne na mrežnim stranicama tih knjižnica. Nakon povratne informacije

da knjižnice žele sudjelovati u istraživanju, knjižnicama je poslana poveznica za anketu, također na adrese elektroničke pošte i to 20. svibnja 2024. godine. S obzirom na to da sve knjižnice koje su se odazvale nisu odgovorile na anketu, postupak se ponovio još jednom. Pronađene su nove gradske knjižnice koje do sada nisu bile kontaktirane te im je poslan e-mail s pitanjem sudjelovanja u anketi. Nakon što su se određene knjižnice javile, poslan im je e-mail s linkom ankete. Prvi zaprimljeni odgovor također je 20. svibnja 2024. godine, dok je zadnji zaprimljeni odgovor pristigao 10. lipnja 2024. godine. Anketu je trebalo ispuniti stručno osoblje knjižnice odnosno knjižničar koji je upoznat s knjižničnim fondom, policama i nabavom knjižnične građe.

Primarni e-mail s upitom za sudjelovanje u istraživanju poslan je 15 knjižnica diljem Hrvatske, a na upit su se odazvale te riješile anketu 8 knjižnica, no s obzirom na zaprimljene odgovore u rad ću uključiti 4 knjižnica. Te knjižnice sam izabrala osobno prema zanimljivosti i interesantnosti odgovora. Odaziv na anketu visokih je 53 %.

4.3. Polazne pretpostavke

Prije iščitavanja anketnih odgovora knjižnica, promatrala su se pitanja koja su u anketi postavljena te su se donijele određene pretpostavke koje su osnovane i na prethodno pročitanim prijašnjim istraživanjima. One će biti iznesene u ovome dijelu rada.

Vjeruje se kako će svaka knjižnica imati svoj način upravljanja i organizacije polica prinova te da će neke sličnosti među knjižnicama i njihovom organizacijom postojati, ali niti jedna knjižnica neće imati identičnu organizaciju kao druga koja je sudjelovala u istraživanju. Pretpostavlja se da će se na policama prinova nalaziti knjige prvenstveno s hrvatskim jezikom kao jezikom publikacije, da će se na policama prinova nalaziti 20ak knjiga te da će se uglavnom na njima biti zabavna književnost i stručna literatura. Što se tiče popisa najposuđivanijih knjiga, pretpostavlja se da će strani autori biti popularniji od hrvatskih autora, da će književna vrsta tih naslova biti roman te da će se isti naslovi javljati u više knjižnica.

4.4. Rezultati istraživanja

Prije ispisivanja analize i komentiranja rezultata anketnog istraživanja za svaku knjižnicu koja je sudjelovala u anketi bit će napisan prikaz te knjižnice i njezini osnovni podaci poput razvoja knjižnice, mijenjanja nazivlja, osamostaljenja ustanove, bibliobusne službe, programa koje su organizirali te posebne zbirke koje posjeduju. Rezultati ovoga istraživanja prvo će prikazati analizu i iznijeti podatke vezane uz police prinova za svaku knjižnicu posebno, te popis 10 najposuđivanijih knjiga odabranih knjižnica. Nakon toga će se napraviti usporedba

prikupljenih podataka iz svih knjižnica obuhvaćenih istraživanjem te usporedba s prijašnjim istraživanjima.

4.4.1. Gradska knjižnica Rijeka

Početak Gradske knjižnice Rijeka započinje 1849. godinom kada je osnovana *Narodna čitaonica riečka* (Zbašnik, 2023, str. 14). Jedna od važnijih godina u razvoju Knjižnice jest 1962. godina jer se spaja veći broj knjižnica i čitaonica u jednu koja dobiva naziv *Gradska knjižnica Rijeka*. (ibid., str. 15). Gradska knjižnica Rijeka danas djeluje kao županijska matična narodna knjižnica. (Cvjetković, Črnjar i Pavić, 2023, str. 258). Tu je titulu dobila 1985. godine (Zbašnik, 2023, str. 15). Ona je ujedno i središnja knjižnica Primorsko-goranske županije (Pavić i Vrana, 2017, str. 213). Prema anketi, knjižnica posjeduje oko 150000 svezaka te ima oko 26000 aktivnih korisnika. To je jedna od rijetkih knjižnica kojoj su središnje funkcije organizirane na čak 4 lokacije. (Črnjar, Kurilić i Šupraha-Perišić, 2017, str. 262). Prijašnja lokacija Središnjeg odjela Gradske knjižnice Rijeka bila je Palača Modello i u njoj su bili od 1966. godine (ibid.). Ugovor o premještanju i stvaranju nove zgrade Središnjeg odjela Knjižnice potpisan je 2006. godine, no Grad Rijeka 2012. godine odustaje od toga projekta (ibid.). Knjižnica se tako premješta u bivši industrijski kompleks *Rikard Benčić* gdje se i danas nalazi (Črnjar et al., 2017, str. 263). Ustrojstvene jedinice ove gradske knjižnice jesu središnji odjeli, njezini ogranci i područne knjižnice te zajedničke službe i bibliobusna služba (Zbašnik, 2023, str. 15). Prvi se bibliobus ove knjižnice u upotrebu stavlja 1969. godine te je on ujedno i prvi na prostoru tadašnje Jugoslavije (ibid.) Taj se bibliobus zamjenjuje novim 2004. godine (Črnjar, 2011, str. 202). A od iste te godine, Gradska knjižnica Rijeka pruža knjižnične usluge i s pomoću Županijskoga bibliobusa (Zbašnik, 2023, str. 15). U Gradskoj knjižnici Rijeka pokrenut je Američki kutak 2006. godine (Belevski i sur., 2013). Pokrenut je u GKR i Poslovni kutak (Ribarić i Gasparini, 2017, str. 56). Osim njih, u jesen 2019. godine pokrenut je i Zeleni kutak te se knjižnica priključila projektu *Pokrenimo zelene knjižnice* (Bogdanić, 2020, str. 45).

Gradska knjižnica Rijeka na anketu je odgovorila 20. svibnja 2024. godine te su odgovori vrlo zanimljivi i bit će u ovom dijelu poglavlja izneseni. Rezultatima ankete utvrđeno je da usluge polica prinova u Gradskoj knjižnici Rijeka postoje oduvijek, ali da polica prinova ne postoji na Dječjem odjelu. Pri propitkivanju lokacije police prinova GKR odgovara da se ona nalazi blizu glavnoga pulta, a da se dio police prinova s kriminalističkim i fantastičnim romanima nalaze na vrhu polica s tim žanrovima. Također tvrdi da je ta polica istaknuta i to natpisima na samoj polici na kojoj se novopridošle knjige nalaze. Sukladno tome, Gradska

knjižnica Rijeka slaže se s izjavom da korisnici primjećuju policu prinova. Osim što korisnici sami primjećuju policu prinova, GKR tvrdi da knjižnično osoblje često novopridošle knjige preporučuje korisnicima kada oni dođu po preporuke, isto kao što i sami korisnici često pregledavaju policu prinova te na kraju korisnici često i posude knjige s police prinova.

Istraživala se i količina knjiga na polici prinova te Gradska knjižnica Rijeka tvrdi da se na njoj nalazi najčešće 200-tinjak knjiga. Tomu ide u prilog i izjava da novi naslovi stalno pristižu u knjižnicu na koju je Gradska knjižnica Rijeka odgovorila prema Likertovoj skali s odgovorom *često*. Gradska knjižnica Rijeka na izjavu da se provodi obnavljanje police prinova, tvrdi da se to događa ponekad. GKR tvrdi da nabavu novih knjiga određuje i prema zahtjevima i interesima korisnika, i prema analizi najposuđivanijih/najčitanijih knjiga, i prema financijskim mogućnostima, i prema učestalosti korištenja zbirke, i prema relevantnosti sveska za zbirku.

Hrvatski jezik jedini je jezik na kojemu su pisane knjige koje se nalaze na polici prinova. Gradska knjižnica Rijeka tvrdi da se na polici prinova može pronaći zabavna književnost te stručna literatura, ali da na tim policama izostaje periodička te referentna građa. Književne vrste koje se mogu pronaći na polici prinova u Gradskoj knjižnici Rijeka jesu pjesme, novele, romani i eseji, dok, što se žanrova tiče, mogu se pronaći ljubavni, pustolovni, znanstveno-fantastični, religiozni, kriminalistički, horor i komični. Neke knjige koje su se u trenutku ispunjavanja ankete nalazile na polici prinova jesu Joyce Carol Oates: *Plavuša*, Kristijan Novak: *Slučaj vlastite pogibelji* i Emilia Hart: *Weywardice*.

Na pitanja organizacije police prinova i proces nastanka te police, Gradska knjižnica Rijeka tvrdi kako postoje 2 okrugle police prinova unutar novootvorene knjižnice, no uz te police, novonabavljene knjige nalaze se i na policama žanrovske književnosti gdje se novopridošle knjige uvijek nalaze na vrhu polica svakoga žanra, ali da to ovisi o mogućnostima. Navodi se već da su tako složene novopridošle kriminalističke i fantastične knjige, ali da to nije slučaj s ljubavnim jer su police previsoke. Tako su police s prinovama podijeljene djelomično po žanrovima, a postoje i posebne 2 police samo s novopridošlim knjigama.

Gradska knjižnica Rijeka tvrdi da je 10 najposuđivanijih knjiga u njihovoj knjižnici:

1. Kristijan Novak: *Slučaj vlastite pogibelji*
2. Valerie Perrin: *Troje*
3. Valerie Perrin: *Svježa voda za cvijeće*
4. Ana Huang: *Mračne igre*
5. Harlan Coben: *Velika iluzija*

6. Kate Bateman: *Strastveni neprijatelj*
7. Freida MacFadden: *Tajna kućne pomoćnice*
8. Tess Gerristen: *Poslušaj me*
9. Patricia Higsmitth: *Stranci u vlaku*
10. Julie Clark: *U bijegu*

Analizirajući ovaj popis koristila sam se podacima s dviju web stranica knjižara, a one su *Hoću knjigu* i *Znanje*. Pomoću njih provjerila se književna vrsta navedenih naslova te njihovo žanrovsko određenje pri čemu treba navesti kako je 10 od 10 navedenih naslova prema književnoj vrsti roman. Također, to su romani koji su napisani i objavljeni do unazad 5 godina. Od navedenih 10, 3 romana (*Slučaj vlastite pogibelji*, *Poslušaj me* i *U bijegu*) ove web stranice knjižara navode kao kriminalističke romane, a isto toliko romana određeno je kao trileri. Oni su: *Velika iluzija*, *Tajna kućne pomoćnice*, *Stranci u vlaku*. Slijede ih ljubavni i erotski romani (*Strastveni neprijatelji* i *Mračne igre*) te drama (*Troje* i *Svježa voda za cvijeće*). Valja istaknuti kako 9 od 10 ispisanih naslova jesu djela koja su napisali strani autori, a jedini domaći autor koji se nalazi na ovom popisu jest Kristian Novak. Naglasiti treba i činjenicu da su 2 navedena naslova djela koja su dio serijala.

4.4.2. Gradska knjižnica Marka Marulića Split

GKMM Split osnovana je 1951. godine i tadašnji naziv knjižnice glasi *Posudbena biblioteka* (Vojvodić, 2023, str. 7). Godine 1955. osniva se Dječji odjel zbog potreba korisnika s obzirom na to da su korisnici većinom bili školarci (ibid.). Naziv knjižnice mijenja se još jednom, 1962. godine, a današnji naziv knjižnica dobiva 1993. godine (ibid.). Pokretna knjižnica odnosno bibliobus je stvoren 1975. godine (ibid.). Ova je knjižnica od 1995. godine u ulozi Županijske matične knjižnice za narodnu i školske knjižnice Splitsko-dalmatinske županije (ibid.). Gradska knjižnica Marka Marulića Split razvijena je i posjeduje brojne odjele poput Odjel za odrasle i studijsku čitaonicu, Odjel periodike s čitaonicom tiska, Odjel za djecu i mlade, Odjel multimedije, Odjel za koordiniranje projekata, programa i usluga te brojne zbirke od kojih je najvažnija Zavičajna zbirka *Spalatina*, a neke druge su zbirka Rara, BDI zbirka, zbirka periodike i mnoge druge (ibid., str. 9). U knjižnični fond ubraja se analogna te digitalna građa, a k tome omogućen je pristup i didaktičkim igrama te igračkama, zvučnim knjigama te e-knjigama. (ibid., str. 20). Prema godišnjem izvješću iz 2023. godine GKMM u knjižničnoj mreži obuhvaća 12 knjižnica, 1 bibliobus, 416 593 knjižne i neknjižne građe te 23 309 aktivnih korisnika (str. 1). Izvješće također navodi i programe u kojima je sudjelovala ova knjižnica

2023. godine, a neki od njih su: *Upoznaj hrvatske filmaše*, *Književni speed dating*, *Kaligrafija virtualno* itd. (str. 13).

Gradska knjižnica Marka Marulića na anketu je odgovorila 4. lipnja 2024. godine. U ovoj knjižnici polica prinova postoji više od 10 godina te ta usluga postoji i na Dječjem odjelu. Ispitivanjem lokacije police prinova u GKMM-u utvrđeno je da ona nije istaknuta ni na koji način te da se na Odjelu za odrasle nalazi pored informacijskoga pulta, dok za policu prinova na Dječjem odjelu nema informacija. Neovisno o tome što polica prinova nije istaknuta, nalazi se na vidljivome mjestu te se GKMM u potpunosti slaže da korisnici primjećuju policu prinova. Također tvrde da knjižničari uvijek preporučuju knjige s police prinova kada korisnici upitaju knjižničare za preporuke te da korisnici samostalno uvijek pregledavaju policu prinova. Osoblje GKMM-a smatra da je posuđivanje knjiga s polica prinova često.

Istraživanjem količine knjiga na polici prinova, utvrđeno je da se u Gradskoj knjižnici Marka Marulića Split najčešće nalazi više od 20ak knjiga, ali manje od 30-ak te se u potpunosti slažu s izjavom da je polovica knjiga s police prinova posuđena. Knjižnica tvrdi da novi naslovi često pristižu u knjižnicu te da se često provodi obnavljanje police prinova. Nabava novih knjiga u GKMM-u određuje se prema zahtjevima i interesima korisnika, financijskim mogućnostima te učestalosti korištenja zbirke.

Jezici na kojima su pisane knjige koje se nalaze na polici prinova unutar ove knjižnice jesu hrvatski i engleski jezik. Na polici prinova može se pronaći stručna literatura te zabavna književnost te se uočava izostanak referentne i periodičke građe. Pjesme, novele, romani, tragedije i komedije književne su vrste koje se mogu pronaći na polici prinova, a što se tiče žanrova mogu se pronaći ljubavni, pustolovni, kriminalistički i komični. Knjige koje su u trenutku ispunjavanja ankete bile na polici prinova jesu Miguel de Cervantes Saavedra: *Brak na prijevaru*, Jonny Thomson: *Minifilozofija* i Earl Nightingale: *Put do vrha – Najneobičnija tajna*.

Knjižnica tvrdi kako ne postoji posebna organizacija police prinova, već su one podijeljene na beletristiku i stručnu literaturu. Također navode kako je polica prinova zamišljena kao svojevrsni izlog na koji knjižničari stavljaju novitete nakon što oni dođu sa stručne obrade građe, a da se na policu najčešće stavljaju knjige za koje knjižničari smatraju da bi korisnicima mogle biti zanimljive te oni naslovi koji su novi i traženi.

Gradska knjižnica Marka Marulića Split u anketi navodi da je 10 najposuđivanijih knjiga u njihovoj knjižnici:

1. Jurica Pavičić: *Crvena voda*
2. Elena Ferrante: *Genijalna prijateljica*
3. Ante Tomić: *Nada*
4. Jurica Pavičić: *Žigice*
5. Valerie Perrin: *Svježa voda za cvijeće*
6. Jerome David Salinger: *Lovac u žitu*
7. Fjodor Mihajlovič Dostojevski: *Zločin i kazna*
8. Dav Pilkey: *Čovpas*
9. Haruki Murakami: *Norveška šuma*
10. Kristian Novak: *Slučaj vlastite pogibelji*

Analizom ovog popisa također su se koristile web stranice dviju hrvatskih knjižara, a one su već navedene (*Hoću knjigu* i *Znanje*). Govoreći o književnoj vrsti kojoj ovi naslovi pripadaju, može se reći da 100 % naslova jesu romani. Pomoću web stranica knjižara otkrilo se da je većina naslova na ovome popisu žanrovski određena kao drama. To su naslovi: *Genijalna prijateljica*, *Nada*, *Svježa voda za cvijeće*, *Lovac u žitu* te *Norveška šuma*. Kao kriminalistički romani, ove su knjižare odredile romane: *Crvena voda*, *Žigice* i *Slučaj vlastite pogibelji*. *Zločin i kazna* na stranicama knjižara navodi se kao psihološki roman što ga čini posebnim i jedinstvenim jer na popisu nema drugog naslova koji ima takvo žanrovsko određenje. Na ovome popisu nalaze se čak 4 naslova hrvatskih autora, dok su ostalih 6 naslova napisali strani autori. Popis je zanimljiv i drugačiji zbog pojave knjige za djecu odnosno stripa, a radi se o *Čovpasu*. Podjednako je tako zanimljiv i zbog pojave dvaju lektirnih naslova, a radi se o klasiku realizma *Zločin i kazna* te prozi u trapericama *Lovac u žitu*. Također valja istaknuti kako se na popisu od 10 najposuđivanijih knjiga nalazi jedan autor dvaput sa svoje dvije različite knjige i k tomu radi se o hrvatskome autoru Jurici Pavičiću.

4.4.3. Gradska knjižnica *Fran Galović* Koprivnica

Kako godišnje izvješće o radu tvrdi, Knjižnica i čitaonica *Fran Galović* Koprivnica narodna je knjižnica, no ona obavlja funkciju gradske i funkciju županijske matične knjižnice (str. 3). Početak razvoja Gradske knjižnice *Fran Galović* Koprivnica seže u 1847. godinu jer je tada osnovana prva narodna čitaonica (Loborec i Feletar, 1986, str. 87). Knjižnica je otvorena 1945. godine (ibid., str. 93). Radila je kontinuirano 7 godina, a onda je 1953. godine pretvorena u budžetsku ustanovu te preseljena na novu lokaciju (ibid.). Knjižnica prestaje biti samostalna ustanova sve do 1981. godine jer je pripojena Muzeju grada Koprivnice (ibid., str. 95). Ova

knjižnica postaje općinska matična knjižnica 1967. godine (Vugrinec, 2012, str. 173). Status županijske matične knjižnice dobiva 1995. godine (ibid.). Prema anketi ova knjižnica sadrži oko 180 000 svezaka te ima 7 200 aktivnih korisnika. Veliki problem s kojim se Gradska knjižnica *Fran Galović* Koprivnica bori jest manjak prostora pri čemu je čak 2/3 knjiga pohranjeno u zatvorenom spremištu te nije dostupno javnosti (Vugrinec, 2017, str. 277). Škvarić navodi da bibliobus ove knjižnice započinje s radom 1979. godine te obilazi 33 naselja na području Koprivničko-križevačke županije (2021, str. 28). Taj se bibliobus iz 1979. godine zamjenjuje u 2004. godini (Vugrinec, 2012, str. 179). Vrlo važna zbirka ove knjižnice, uz uobičajene knjižnične zbirke, jest *Caproncensis*, a ona je važna zbog zbirke dr. Leandera Brozovića koja sadržava najstarije i najvrjednije knjige (Strmečki, 1998, str. 371).

Odgovor Gradske knjižnice *Fran Galović* Koprivnica zaprimljen je 10. lipnja 2024. godine. Usluge police prinova ova knjižnica nudi više od 15 godina te također tvrdi da polica prinova postoji i na Dječjem odjelu knjižnice. Utvrđeno je da je polica prinova na Odjelu za odrasle te Dječjem odjelu u blizini posudbenog pulta, a da se na Stručno-znanstvenom odjelu nalazi na istaknutim mjestima. Anketom tvrde da su police prinova istaknute i to plakatom. Dosadašnji odgovori idu u korist izjavi da korisnici primjećuju policu prinova s kojom se osoblje ove knjižnice u potpunosti slaže. Osim toga, anketni odgovori tvrde da knjižničari preporučuju knjige s policama prinova u trenutku kada korisnici dođu po preporuke, ali da i sami korisnici prikazuju zainteresiranost te ju sami pregledavaju pa onda i uvijek posuđuju knjige s policama prinova.

Količinski u ovoj knjižnici na policama prinova nalazi se više od 50 knjiga što dodatno potvrđuje izjavu da novi naslovi stalno pristizu u knjižnicu za koju je osoblje označilo odgovor *uvijek*. Osim toga, tvrde da se uvijek provodi obnavljanje policama prinova. Razlozi nabave knjiga određuju se prema zahtjevima i interesima korisnika, analizi najposuđivanijih/najčitanijih knjiga, financijskim mogućnostima, učestalosti korištenja zbirke i relevantnosti sveska za zbirku.

Hrvatski i engleski jezik jedini su jezici na kojima su pisane knjige koje se nalaze na policama prinova. Na tim se policama može pronaći zabavna književnost, stručna literatura te periodička građa, ali se na njima ne pronalazi referentna građa. Pjesme, novele, polemike, romani, eseji, feljtoni, tragedije i komedije su književne vrste koje se mogu pronaći na ovim policama prinova. Što se tiče žanrova, na policama prinova mogu se pronaći ljubavni, pustolovni, znanstveno-fantastični, religiozni, kriminalistički, horor i komični. Ova knjižnica nije zapisala niti jednu knjigu koja se u trenutku ispunjavanja ankete nalazila na polici prinova

jer se na Odjelu za odrasle na toj polici nalaze sve knjige koje su pristigle u posljednjih 6 mjeseci i naslova je mnogo. Doduše, ističu kako se na Dječjem odjelu te Stručno-znanstvenom odjelu knjige na police prinova izlažu u manjem opsegu, no niti jedan naslov knjiga s tih polica nisu zapisali.

Police se prinova na odjelima Gradske knjižnice *Fran Galović* Koprivnica redovito popunjavaju građom koja je nabavljena u posljednjih 6 mjeseci tako da se jedan primjerak stavlja na istaknutu policu prinova, a svi ostali primjerci istog naslova na redovne police. Zanimljivo je napomenuti kako je sva nova građa označena posebnom oznakom i na redovnim policama te ju tako razlikuju od ostale građe. Knjige na polici prinova na Odjelu za odrasle podijeljena je na svjetsku književnost, hrvatsku književnost i publicistiku, a na Dječjem odjelu i Stručno-znanstvenom odjelu police prinova nisu organizirane na poseban način, već se ističu samo neki odabrani novi naslovi. Za Dječji odjel i Stručno-znanstveni odjel navedeno je kako se police prinova popunjavaju drugačijim principom od onoga na Odjelu za odrasle, ali on nije pojašnjen.

Gradska knjižnica *Fran Galović* Koprivnica potvrđuje da u njihovoj knjižnici popis najposuđivanijih knjiga u ovoj godini jest:

1. Kristian Novak: *Slučaj vlastite pogibelji*
2. Kristian Novak: *Ciganin, ali najljepši*
3. Kristian Novak: *Črna mati zemla*
4. Elle Kennedy: *Djevojka na lošem glasu*
5. Fredrik Backman: *Čovjek zvan Ove*
6. Freida McFaden: *Kućna pomoćnica*
7. Colleen Hoover: *Priča završava s nama*
8. Lisa Jewell: *Sve ovo je laž*
9. Eloisa James: *Vojvotkinja noći*
10. Lars Kepler: *Pauk*

Svi podaci koji će biti izneseni u ovom ulomku preuzeli su se s web stranice dviju hrvatskih knjižara koje su поближе prikazale svaki naslov ovoga popisa, a radi se o knjižarama *Hoću knjigu* i *Znanje*. Svi su navedeni naslovi romani te je prema žanrovskom određenju najviše romana određeno kao trileri. To su: *Kućna pomoćnica*, *Sve je ovo laž* i *Pauk*. Kao kriminalistički romani određena su 2 romana, a radi se o romanima istoga pisca tj. Kristiana Novaka, a njegov treći na popisu roman karakterizira se kao drama s romanom *Čovjek zvan*

Ove. Uz ove žanrove pronalaze se i 2 naslova gdje se radi o ljubavnim i erotskim romanima, a riječ je o *Priča završava s nama* i *Vojvotkinja noći*. Također treba naglasiti kako su 3 od 10 naslova nastavci serijala, radi se o naslovima *Djevojka na lošem glasu*, *Vojvotkinja noći* i *Pauk*. Među naslovima ovoga popisa nalaze se i 2 bestselera, a radi se o djelu *Pauk* te naslovu *Kućna pomoćnica* koji je Bestseller USA Todayja. Ovaj je popis zanimljiv zbog pojave jedne knjige za mlade, a radi se o naslovu *Djevojka na lošem glasu* koja je ujedno i druga knjiga serijala *Off-Campus*. Kristian Novak jedini je domaći autor na ovome popisu, dok su svi ostali naslovi djela strane književnosti.

4.4.4. Gradska knjižnica *Franjo Marković Križevci*

Gradska knjižnica *Franjo Marković Križevci* knjižnica je koja se razvija iz Ilirske čitaonice (Janeš-Žulj, n.d.). Ova je knjižnica često mijenjala nazive da bi 1956. godine bila registrirana kao samostalna ustanova te dobila novi naziv *Gradska knjižnica Križevci* (ibid.). U jednome je periodu djelovala u sustavu Narodnog sveučilišta da bi 1999. godine ponovno postala samostalna ustanova (ibid.). Današnji naziv knjižnica nosi od 1989. godine (ibid.). Prema rezultatima ankete ova knjižnica ima 90 863 svezaka knjiga i više od 2 000 aktivnih korisnika. Bibliobusna služba u ovoj knjižnici djeluje od 2009. godine, no najpogodnije zbog terena je bilo upotrijebiti biblio-kombi kojega su često u takve svrhe koristili slovenski knjižničari (Kuzmić, 2011, str. 80–81). To je jedina knjižnica koja pruža usluge pokretne knjižnice, a nema status matične županijske knjižnice (Vugrinec, 2020, str. 134). Križevački biblio-kombi pruža uslugu posudbe zvučnih knjiga za slijepe i slabovidne osobe s Knjižnicom i čitaonicom *Fran Galović* Koprivnica (Kuzmić, 2011, str. 83). Jedna od vrlo važnih zbirki ove knjižnice jest Zavičajna zbirka *Crisiensia* (Janeš-Žulj, 2006, str. 197). Njezina je svrha prikupljati građu koja progovara o povijesti, gospodarstvu, običajima i kulturi ovoga kraja (ibid.). Ova je knjižnica jedna od prvih koja ekološki osviještena djeluje od 2017. godine tako što se projiciraju filmovi i održavaju kreativne radionice (Janeš-Žulj, 2018, str. 17). Osim toga, knjižnica unutar svoga elektroničkoga kataloga ima izdvojenu zbirku *Zelena knjižnica* (Zečević, 2019, str. 28).

Odgovor Gradske knjižnice *Franjo Marković Križevci* zabilježen je 4. lipnja 2024. godine. Ova gradska knjižnica navodi kako ne postoji točan datum nastanka usluge police prinova, ali da ta usluga traje više od 10 godina te da su ju prakticirali i prije seljenja u novu zgradu koje se dogodilo 2015. godine. Anketni odgovori navode kako se na Dječjem odjelu polica prinova nalazi uz radni stol knjižničara, a da je na Informativno-posudbenom odjelu

otprilike 6 izložbenih polica oko glavnog pulta za posudbu, no da se uz to polica prinova nalazi i na Odjelu beletristike i u Kutku za mlade i na Stručno-znanstvenome odjelu. Knjižnica tvrdi da polica prinova postoji i na Dječjem odjelu te da je ona istaknuta natpisom. Knjižnično osoblje slaže se s izjavom da korisnici primjećuju police prinova te da knjižničari uvijek preporučuju knjige s polica prinova kada korisnici dođu po savjete i preporuke. Tvrdi se i da korisnici uvijek pregledavaju police prinova pa i posuđuju uvijek knjige s polica prinova.

Količinski se knjige na policama prinova u ovoj knjižnici razlikuju, a osoba koja je ispunjavala anketu nije navela količinu niti za jednu policu. Ali na izjavu da novi naslovi stalno pristižu u knjižnicu odgovaraju da se to događa često. Isto tako, često se provodi i obnavljanje polica prinova. U anketi se navodi da knjižnica nema službene smjernice za nabavu, ali da građu nabavljaju prema zahtjevima i interesima korisnika, prema financijskim mogućnostima i prema učestalosti korištenja zbirke.

U ovoj knjižnici knjige koje se nalaze na policama prinova napisane su samo i isključivo na hrvatskome jeziku. Stručna literatura i zabavna književnost vrsta je građe koju korisnici mogu pronaći na policama prinova, a što se tiče književnih vrsti sve se vrste pronalaze, od pjesama, novela, polemika, romana, eseja, feljtona, tragedija i komedija, no osoba ističe da one ovise o odjelu na kojemu su knjige izložene. Kao primjer se daje Odjel beletristike koji ima policu prinova na kojoj su izložene pjesme. Isto je tako i za žanrove koji se pronalaze na policama prinova, pronalazi se sve, od ljubavnih, pustolovnih, znanstveno-fantastičkih, religioznih, kriminalističkih, horor i komičnih. Ante Jelenić: *Kentaur u kvartu*, Jan Terlouw: *Kralj Katorije*, Annette Giesecke: *Antička mitologija A-Ž*, Julijana Matanović: *Sve bratove adrese*, Dora Šustić: *Psi*, Richard Firth-Godbehere: *Ljudska povijest emocija* samo su neke knjige koje su se nalazile na policama prinova u trenutku ispunjavanja ove ankete.

Na pitanje organizacije polica prinova ova knjižnica tvrdi kako su uz najreflektivnija mjesta postavljene police na kojima se izlažu najnoviji naslovi, a po dolasku novijih naslova, ovi se stariji s tih polica premještaju na redovnu policu i to na pripadajući odjel.

Gradska knjižnica *Franjo Marković Križevci* u anketnom odgovoru tvrdi da je 10 najposuđivanijih knjiga u njihovoj knjižnici:

1. Delia Owens: *Djevojka iz močvare*
2. Tihana Lipovec Fraculj i Jelena Brezovec: *Gospođica Hoću*
3. Kristin Hannah: *Posljednji ples leptira*
4. Lucinda Riley: *Atlas: Pa Saltova priča*

5. Tamara Vučković i Jelena Brezovec: *Mirko Bjesomirko*
6. Benji Davies: *Medo Bruno: hitna pomoć*
7. Asha Lemmie: *Pedeset riječi za kišu*
8. Julianne Maclean: *U sjeni vinove loze*
9. Ivanka Ferenčić Martinčić i Nikolina Dinješ: *Kako je zeko zavolio knjižnicu*
10. Jelena Pervan i Jelena Brezovec: *Mrljek i Prljek: knjiga bljakavih priča o higijeni*

Podaci koji će se iznijeti u nastavku vezani uz ove naslove preuzeti su s web stranica hrvatskih knjižara, a radi se o knjižarama *Hoću knjigu* i *Znanje*. Popis sadržava jako veliki broj knjiga za djecu točnije rečeno slikovnica za djecu, no postoji i naslova koji se najvjerojatnije nalaze na Odjelu za odrasle. Takvih je naslova 5 i svi su oni romani. Od 5 romana, 4 su na stranicama knjižara žanrovski definirani kao drame, a roman koji je definiran kao triler i misterija jest roman *Djevojka iz močvare*. Taj je naslov možda i najpoznatiji među svima navedenima jer je riječ o romanu koji je bestseler New York Timesa i koji je ekraniziran. *Atlas: Pa Saltova priča* roman je koji jest dio serijala i to posljednji naslov serijala *Sedam sestara*. Osim romana, postoji i slikovnica koja je dio serije, a radi se o slikovnici *Mirko Bjesomirko*. Napomenuti treba da su sve slikovnice djela domaćih hrvatskih autora, a da su svih 5 romana napisali strani autori i to američki, engleski, irski itd. Zanimljiv je podatak da je od 10 navedenih naslova samo jedan naslov napisao autor, sve ostalo su autorice.

4.5. Skupni rezultati, rasprava i zaključak

Gradske knjižnice obuhvaćene istraživanjem uvelike zadovoljavaju kriterije koji su objašnjeni u prvome poglavlju i koje svaka gradska knjižnica treba zadovoljiti da bi taj status dobila. Naime, svaka od istraživanih knjižnica pruža uslugu pokretne knjižnice, osnovala je ogranke te posjeduje Odjel za odrasle te Odjel za djecu i mlade (iako je istraživanjem polica prinova utvrđeno da određene knjižnice imaju i veći broj odjela od tih dvaju). Isto tako svaka knjižnica ima veći broj knjižnične građe nego što je to pripisano Zakonom tj. sadržavaju iznad 1000 knjiga, ali su među brojnim stvorenim zbirkama, stvorili i zavičajne zbirke koje prema Zakonu trebaju postojati u gradskim knjižnicama.

Svaka knjižnica koja se istraživala ima poseban način organizacije polica prinova, neki su od njih jednostavniji, a neki izrazito kreativni. Sve ispitane knjižnice policu prinova locira na najizraženije i najviše osvijetljeno mjesto te isto tako u 100 % slučajeva barem jedna polica prinova se nalazi uz posudbeni tj. informacijski pult. U 75 % slučajeva knjižnice imaju više od jedne police prinova. Jedna od četiriju knjižnica police prinova dijeli prema žanrovima, ali opet

ne u svim slučajevima. Dvije od četiriju knjižnica police prinova dijele prema odjelima te se na svakome odjelu nalazi jedna posebna polica prinova. Također dvije od četiriju knjižnica navode da beletristiku s polica prinova odvajaju od stručne literature. Podjelu na svjetsku književnost, hrvatsku književnost i publicistiku kao građu na policama prinova navodi samo jedna knjižnica od četiriju ispitanih.

Istraživanjem se dokazalo da je u 75 % slučajeva polica prinova istaknuta (plakatom ili natpisom). Samo jedna od četiriju knjižnica prinove ističe i na redovnim policama. Hrvatski jezik kao jezik publikacije javlja se u svim knjižnicama, dok se samo u 50 % istraživanih knjižnica kao jezik publikacije navodi neki drugi jezik i to engleski. Istaknuti valja da su u ponudi bili i brojni drugi jezici koji nisu zaokruženi što ukazuje da sve četiri knjižnice rijetko nabavljaju knjige na stranim jezicima. Govoreći o tome, treba se fokusirati na Gradsku knjižnicu Rijeka koja u trenutku ispunjavanja ankete ima na policama prinova više od 200 knjiga, ali ne zaokružuje talijanski jezik kao jezik publikacije knjiga s polica prinova. Iako u Rijeci ima puno Talijana te talijanskih škola očito da je stanje drugačije u odnosu na Istru gdje je istraživanje pokazalo da su jako česte knjige na talijanskome jeziku. U 100 % slučajeva u knjižnicama na policama prinova se nalazi stručna literatura i zabavna književnost, u 25 % slučajeva nalazi se i periodička građa, dok se ni u jednoj istraživanoj knjižnici na policama prinova ne nalazi referentna građa. Također, u 100 % slučajeva knjižnična se građa nabavlja prema zahtjevima i interesima korisnika, financijskim mogućnostima i učestalosti korištenja zbirke, dok se u 50 % slučajeva građa nabavlja prema relevantnosti sveska za zbirku i analizi najposuđivanijih/najčitanih knjiga. Količinski, istraživanje pokazuje da se u svim knjižnicama obuhvaćenim istraživanjem na policama prinova nalazi barem 20 knjiga.

Iako se istraživanje provodilo od kraja svibnja i početkom lipnja i sve su knjižnice u relativno istom periodu na anketu odgovorile, niti jedna navedena knjiga s polica prinova u nekoj knjižnici ne pojavljuje se u drugoj knjižnici. Naravno, nisu sve knjige ni navedene, ali ove što jesu se ne podudaraju po čemu se zaključuje različitost nabavljanja građe te različiti interesi korisnika. Sve ispitane knjižnice tvrde da su police prinova primijećene, da se s njih posuđuju knjige te da stručno osoblje preporučuje knjige s polica prinova korisnicima.

Od 40 navedenih najposuđivanijih knjiga u četiri knjižnice, 35 knjiga su romani što čini postotak 87,5 % u korist romana. Stoga ovo istraživanje korespondira s istraživanjem Jurić i Duić koji također tvrde da se najviše posuđuju romani. Razlika ovoga istraživanja u odnosu na Plavčić i Ljubešić istraživanje je da na popisu od 40 najposuđivanijih knjiga ne postoji stručna literatura, dok ju oni u istraživanju navode. Iako prijašnje provedena istraživanja navode da je

najviše posuđivanih knjiga žanrovski određeno kao ljubavni i kriminalistički te kao znanstvena fantastika, ovo istraživanje to ne potvrđuje. Znanstvena fantastika u potpunosti izostaje, kriminalistički romani su drugi po redu s 20 %, a ljubavni i erotski sa samo 10 %. Najviše knjiga pripada drami (30 %), a treći su trileri sa 17,5 %. Visoki je udio i slikovnica te dječjih knjiga s 15 %.

Kao što su i u prethodnom poglavlju prijašnja istraživanja tvrdila, više je stranih autora na popisu najposuđivanih knjiga. To je potvrđeno i ovim istraživanjem jer od 40 knjiga 27 knjiga s popisa su napisali strani autori što čini postotak od 67,5 u korist stranih autora u odnosu na domaće, hrvatske autore. Osim toga, istraživanje koje su proveli Jurić i Duić tvrdi da najviše stranih autora dolazi iz Sjedinjenih Američkih Država što potvrđuje i ovo istraživanje jer čak 15 knjiga ima za autora Amerikanca što čini 37,5 %. Slijede ih Hrvati s 10 naslova i postotkom od 25 %. Na popisu najposuđivanih knjiga dobivenom istraživanjem, 5 se autora spominje više puta, a najviše navedeni autor je Kristian Novak (5 puta u 2 knjižnice). To ukazuje da su njegove knjige među najposuđivanim u 50 % obuhvaćenih knjižnica. Uz Kristiana Novaka, to su još Valerie Perrin, Frieda MacFadden, Jelena Brezovec i Jurica Pavičić. Novakova knjiga *Slučaj vlastite pogibelji* nalazi se na popisu prvih 10 najposuđivanih knjiga u 3 knjižnice što čini 75 %. Uz to, *Svježa voda za cvijeće* knjiga je koja se nalazi u dvjema knjižnicama na popisu 10 najposuđivanih te time ukazuje da se u 50 % slučajeva ta knjiga nalazi na tome popisu. Poveznica prijašnjih istraživanja i ovoga jesu 2 knjige koje se spominju i na popisu od 40 najposuđivanih knjiga i na popisu omiljenih knjiga ispitanika u jednom od istraživanja. Te su knjige: *Zločin i kazna* te *Posljednji ples leptira*.

Ovo istraživanje s 40 najviše posuđivanih knjiga u četirima knjižnicama obuhvaćenima istraživanjem ne potvrđuje u potpunosti Duićevo i Jurićevo istraživanje iz 2016. godine. Naime, 90 % knjiga s popisa najposuđivanih knjiga ovoga istraživanja objavljeno je prije 2000. godine i s time se ovo istraživanje preklapa s istraživanjem iz 2016. godine. Ali istraživanjem nije potvrđeno da je najveći broj knjiga koje su na popisima najčitanijih knjiga izdano između 2015. i 2018. godine. U ovome istraživanju, najviše knjiga s popisa je izdano 2023. godine i to 15 %, dok slijedi 2020. godina s 12,5 % i iza njih 2022. te 2016. godina s 10 %.

5. Zaključak

Svrha ovog završnog rada bila je, uz pomoć literature, prikazati dosadašnja istraživanja vezana uz temu polica prinova i najposuđivanijih knjiga u hrvatskim knjižnicama, a da se provedenim istraživanjem određene teze iz literature potvrde ili negiraju. Uspoređivali su se popisi najposuđivanijih knjiga kao i načini organizacije polica prinova s drugim ispitanim knjižnicama te literaturom. Postavljene su određene pretpostavke, neke od njih su zadovoljene poput većeg broja knjiga koje su napisali strani nego domaći autori na popisima najposuđivanijih knjiga, a neke nisu poput pretpostavke da se na policama prinova nalazi samo zabavna književnost i stručna literatura. Istraživački rad ukazuje i na malenu neujednačenost organizacije i načina održavanja usluge polica prinova. U nekim segmentima se uređenje polica prinova u knjižnicama podudara, u nekima ne, ali uglavnom je ta neujednačenost rezultat različitih mogućnosti te veličine prostora i polica. Različitost uređenja polica prinova vidljiva je i u vrsti građe, žanrova i književnih vrsti kao i u razlozima nabavljanja građe. Dio istraživanja koje uključuje popise najposuđivanijih knjiga u hrvatskim knjižnicama donio je nova saznanja u odnosu na literaturu te tako prikazao koji se žanrovi, autori i knjige najviše posuđuju čime se ukazuje na čitateljske navike korisnika knjižnica.

6. Literatura

1. Belevski, M. i sur. (2013). *Trenutak za američki kutak: američki kutci u hrvatskim knjižnicama*. Preuzeto 26.7.2024. s <https://www.hkdrustvo.hr/hkdnovosti/clanak/628>
2. Bogdanić, A. (2020). Zeleni kutak Gradske Knjižnice Rijeka – i dalje zeleni unatoč sivilu. *Knjižničar/Knjižničarka*, 11 (11), 43–47. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/251611>
3. Cvjetković, N., Črnjar, Lj. i Pavić, L. (2023). Zeleno-plavi pikseli: Zavičajna digitalna knjižnica Primorsko-goranske županije. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 66 (1), 245–259. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/310705>
4. Črnjar, Lj. (2011). Četrdeset godina rada bibliobusne službe Gradske knjižnice Rijeka. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 54 (1/2), 193–206. Preuzeto 24.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/80479>
5. Črnjar, Lj., Kurilić, V. i Šupraha-Perišić, M. (2017). Središnji odjel Gradske knjižnice Rijeka: izazovi rada na dvije adrese (perspektiva korisnika i knjižničara). *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60 (1), 261–274. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/189123>
6. Dolenc, K. (2016). *Analiza najčešće posuđivanih knjiga: na primjerima sveučilišnih knjižnica u Hrvatskoj* (Diplomski rad). Zagreb: Filozofski fakultet u Zagrebu, Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti. Preuzeto 6.8.2024. s: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/7910/>
7. Duić, M. i Grzunov, L. (2018). The most borrowed books by Croatian authors in the public libraries of Zagreb, Split, Rijeka and Pula. *Libellarium*, 11 (1-2), 1–22. Preuzeto 4.8.2024. s <https://doi.org/10.15291/libellarium.v11i1.312>
8. Hoću knjigu. (bez dat.). Preuzeto 6.8.2024 s https://www.hocuknjigu.hr/?gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw8MG1BhCoARIsAHxSiQkxaf9xXMgS5YL2itdOILkFQdb8A2c5-D-Lw9N8jOME8f8jWbPyPD0aAvtfEALw_wcB
9. Horvat, I. (2016). *Kultura čitanja u 21. stoljeću* (Završni rad). Koprivnica: Sveučilište Sjever. Preuzeto 3.8.2024. s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:256524>
10. IFLA-in i UNESCO-ov Manifest za narodne knjižnice. (2022). Preuzeto 1.8.2024. s <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2455/1/IFLA-UNESCO%20Public%20Library%20Manifesto%202022-hr.pdf>

11. Ivančić, D. (2011). *Istraživanje povijesti sporta*. Preuzeto 3.8.2024. s <https://haw.nsk.hr/arhiva/vol4/1523/35781/www.regionalni.com/kultura/73-predstave/5751-istraivanje-povijesti-sporta%3ftmpl%3Dcomponent%26print%3D1%26layout%3Ddefault%26page%3D.html>
12. Izvješće o radu GKMM Split za 2023. godinu. Preuzeto 26.7.2024. s <https://gkmm.hr/za-knjiznjicare/godisnja-izvjesca-o-radu-gkmm-a-split/>
13. Izvješće o radu Knjižnice i čitaonice *Fran Galović* Koprivnica za 2023. godinu. Preuzeto 26.7.2024. s <https://www.knjiznica-koprivnica.hr/onama/dokumenti/sluzbeni-dokumenti/izvjestaji-o-radu/>
14. Janeš-Žulj, M. (2006). Križevačko nakladništvo u 2006. godini. *Cris*, VIII (1), 197–200. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/9083>
15. Janeš-Žulj, M. (2018). Zelene aktivnosti u Gradskoj knjižnici “Franjo Marković” Križevci. *Svezak: časopis Društva knjižničara Bilogore, Podravine i Kalničkog prigorja*, 20 (20), 17–18. Preuzeto 26.7.2024. s: <https://www.drustvo-knjiznicara-bpkp.hr/prelistaj-brojeve-sveska/>
16. Janeš-Žulj, M. *Od ilirske čitaonice do Gradske knjižnice. Gradska knjižnica „Franjo Marković“ Križevci*. Preuzeto 26.7.2024. s <http://www.knjiznica-krizevci.hr/html.asp?id=5530>
17. Jurić, M. i Duić, M. (2016). Što se čita u narodnim knjižnicama? Istraživanje o najposuđivanijim knjigama. *Programska knjižica: Drugi međunarodni znanstveni skup „Knjiga i društvo: socijalna, filološka i intelektualna povijest i sadašnjost knjige“*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu ; Filozofski fakultet u Splitu ; Književni krug Split, 57–59. Preuzeto 4.8.2024. s: <https://www.croris.hr/crosbi/publikacija/prilog-skup/644485>
18. Kraus, T. (2016). *Istraživanje tržišta knjiga u RH: Gfk Hrvatska: Zagreb*. Preuzeto 4.8.2024. s <https://nocknjige.hr/prijava/datoteke/202403131633540.Istra%C5%BEivanje%20tr%C5%BEi%C5%A1ta%20knjiga%20u%20RH%20-%202016.pdf>
19. Krilić, Z. (2022). Sanja, ti si luda. *Republika*, 78 (9-10), 25–26. Preuzeto 3.8.2024. s <http://dhk.hr/casopis-republika/detaljnije/republika-9-10-2022>
20. Kuzmić, I. (2011). Bibliobusna služba Gradske knjižnice „Franjo Marković“ Križevci. *Pokretne knjižnice u Hrvatskoj : zbornik radova. 10. Okrugli stol o pokretnim knjižnicama i 4. festival hrvatskih bibliobusa „Od kočije do suvremenog bibliobusa“*.

21. Loborec, B. i Feletar, D. (1986). Bibliotekarstvo u općini Koprivnica. *Podravski zbornik*, (12), 87–100. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/232747>
22. Mikić, M. i Martinović, I. (2021). Narodna knjižnica u odgovaranju na čitateljske potrebe i interese mladih srednjoškolske dobi. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 64 (2), 59–84. Preuzeto 3.8.2024. s <https://hrcak.srce.hr/269688>
23. Novaković, G. i Medić, I. (2011). Lektira u srednjoškolskoj nastavi hrvatskoga jezika. *Hrvatski*, 9 (2), 71–91. Preuzeto 6.8.2024. s <https://hrcak.srce.hr/157987>
24. Pavić, L. i Vrana, R. (2017). Zadovoljstvo korisnika promidžbom i prepoznatljivošću Gradske knjižnice Rijeka. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60 (2-3), 193–219. Preuzeto 27.6.2024. s <https://hrcak.srce.hr/195878>
25. Pecotić, M. (2022). *Multikulturalnost i multikulturalne usluge u narodnim knjižnicama Istarske županije* (Diplomski rad). Zadar: Sveučilište u Zadru. Preuzeto 6.8.2024. s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:138236>
26. Petroševski Novak, A. (2013). Čitateljske navike djece i mladih u Knjižnici Augusta Cesarca. *Glasiloo Zagrebačkog knjižničarskog društva*, 11 (17), 30–31. Preuzeto 3.8.2024. s: https://zkd.hr/wp-content/uploads/2020/02/novi_uvez_17.pdf
27. Plavčić, M. i Ljubešić, M. (2009). KNJIŽEVNI INTERESI MLADEŽI (na području Istarske i Primorsko-goranske županije). *Metodički obzori*, 4 (2009) 1-2 (7-8), 125–142. Preuzeto 4.8.2024. s <https://hrcak.srce.hr/45758>
28. Ribarić, A. i Gasparini, D. (2017). Od ideje do realizacije usluge POSLOVNI KUTAK gradske knjižnice Rijeka. *Knjižničar/Knjižničarka*, 8. (8.), 55–63. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/232841>
29. Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. Narodne novine 103/2021. Preuzeto 31.7.2024. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html
30. Strmečki, J. (1998). Caproncensis : zavičajna zbirka Knjižnice i čitaonice Frana Galovića Koprivnica. *Podravski zbornik*, (24/25), 361–375. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/230218>
31. Škvarić, A. (2021). Magdalenina knjižnica na kotačima: od priča u bibliobusu do priče o bibliobusu. *@rhivi*, (9), 28–29. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/270682>
32. Vojvodić, R. (2023). *Rad i razvoj Gradske knjižnice Marka Marulića Split od 2018. do 2022.* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. Preuzeto 26.7.2024. s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:394379>

33. Vugrinec, Lj. (2012). Županijska matična služba Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica. *Podravski zbornik*, (38), 172–190. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/227796>
34. Vugrinec, Lj. (2017). Program “Mladi za mlade” Knjižnice i čitaonice “Fran Galović” Koprivnica u kontekstu potreba za novom zgradom knjižnice. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60 (1), 275–288. Preuzeto 6.8.2024. s <https://hrcak.srce.hr/189124>
35. Vugrinec, Lj. (2020). Pokretne knjižnice - bibliobusi Koprivničko-križevačke županije 1979. - 2019.. *Podravski zbornik*, (46), 129–147. Preuzeto 26.7.2024. s <https://hrcak.srce.hr/246408>
36. Zakon o knjižnicama i knjižničnoj djelatnosti. Narodne novine. 17/2019. Preuzeto 31.7.2024. s https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_02_17_356.html
37. Zbašnik, A. (2023). *Američki kutak Gradske knjižnice Rijeka* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. Preuzeto 26.7.2024. s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:092462>
38. Zečević, A. (2019). *Razvoj narodnih knjižnica u Hrvatskoj prema zelenim knjižnicama* (Diplomski rad). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet. Preuzeto 26.7.2024. s <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:106953>
39. Znanje (bez dat.) Preuzeto 6.8.2024. s <https://znanje.hr/>

Prilozi

Prilog 1. Anketni upitnik *Police prinova u javnim hrvatskim knjižnicama*

Poštovani,

pozivam Vam na sudjelovanje u istraživanju koje provodim u sklopu pisanja završnoga rada na studiju Informacijskih znanosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Cilj ovog istraživanja jest ustvrditi načine postupanja s policama prinova u knjižnicama. Istraživanje se provodi pomoću metode web ankete, a on je namijenjen svim javnim hrvatskim knjižnicama. Rezultati ovoga istraživanja iskoristit će se isključivo u svrhu pisanja završnoga rada te će se dobiveni rezultati generalizirati odnosno djelatnici koji budu odgovarali na ankete neće biti imenovani, već će predstavljati cijelu ustanovu. Anketa je dobrovoljna što znači da u bilo kojem trenutku možete odustati od ispunjavanja ankete. Prilikom odgovaranja na pitanja iskrenost je ključna kako bi rezultati bili što točniji i pouzdaniji. Anketa se sastoji od 27 pitanja, a za njezino rješavanje predviđeno je oko 30 minuta. Za sva dodatna pitanja te za rezultate istraživanja možete se obratiti na e-mail adrese: dora.tomic777@gmail.com ili dotomic@ffzg.hr

Hvala Vam unaprijed na odvojenom vremenu i korisnim informacijama koje ćete pružiti i koje će mi pomoći pri pisanju završnoga rada.

1. Navedite naziv knjižnice za koju ispunjavate anketu.

---

2. Koliko svezaka sadrži Vaša knjižnica?

- a) 1 – 5000
- b) 5001 – 10000
- c) 10001 – 15000
- d) 15001 – 20000
- e) 20001 – 25000
- f) 25001 - 30000
- g) 30001 – 35000
- h) 35001 – 40000
- i) 40001 – 45000

- j) 45001 – 50000
  - k) Ostalo _____
3. Koliko je aktivnih korisnika u Vašoj knjižnici?
- a) 1 – 500
  - b) 501 – 1000
  - c) 1001 – 1500
  - d) 1501 – 2000
  - e) 2001 – 2500
  - f) 2501 – 3000
4. Koliko dugo usluga polica prinova postoji u sklopu knjižnice?
- a) Manje od godinu dana
  - b) 1 – 2 godine
  - c) 3 – 4 godine
  - d) 5 godina
  - e) 10 godina
  - f) Ostalo _____
5. Postoji li polica prinova na dječjem odjelu Vaše knjižnice?
- a) Da
  - b) Ne
  - c) Ne znam
  - d) Knjižnica nema dječji odjel
6. Je li polica prinova u Vašoj knjižnici istaknuta?
- a) Da
  - b) Ne
  - c) Ne znam
7. Na koji je način polica prinova istaknuta u Vašoj knjižnici?
- a) Smjerokazima
  - b) Plakatom
  - c) Ostalo _____
8. Postoji li osoba koja je zadužena za održavanje police prinova?
- a) Da
  - b) Ne
  - c) Ne znam
9. Koliko knjiga se nalazi na polici prinova?

- a) 1 – 10
- b) 11 – 20
- c) 21 – 30
- d) 31 – 40
- e) 41 – 50
- f) Ostalo _____

10. Prema čemu određujete nabavu novih knjiga? (moguće je zaokružiti više odgovora)

- a) Prema zahtjevima i interesima korisnika
- b) Prema analizi najposuđivanijih/najčitanijih knjiga
- c) Prema finansijskim mogućnostima
- d) Prema učestalosti korištenja zbirke
- e) Prema relevantnosti sveska za zbirku
- f) Ostalo _____

11. Na kojim su jezicima pisane knjige koje se nalaze na polici prinova? (moguće je zaokružiti više odgovora)

- a) Hrvatski jezik
- b) Engleski jezik
- c) Njemački jezik
- d) Talijanski jezik
- e) Ruski jezik
- f) Mađarski jezik
- g) Ostalo _____

12. Koju vrstu građe korisnici mogu pronaći na polici prinova? (moguće je zaokružiti više odgovora)

- a) Stručna literatura
- b) Zabavna književnost
- c) Referentna građa
- d) Periodička građa
- e) Ostalo _____

13. Koje književne vrste korisnici mogu pronaći na polici prinova? (moguće je zaokružiti više odgovora)

- a) Pjesme
- b) Novele
- c) Polemike

- d) Eseje
- e) Feljtone
- f) Tragedije
- g) Komedije
- h) Ostalo _____

14. Koje žanrove korisnici mogu pronaći na polici prinova? (moguće je zaokružiti više odgovora)

- a) Ljubavni
- b) Pustolovni
- c) Znanstveno-fantastični
- d) Religiozni
- e) Kriminalistički
- f) Horor
- g) Komični
- h) Ostalo _____

15. Molim Vas da na sljedeća pitanja procijenite u kojem se stupnju ove tvrdnje odnose na Vašu knjižnicu.

	U potpunosti se slažem	Slažem se	Niti se slažem niti se ne slažem	Ne slažem se	U potpunosti se ne slažem
Korisnici primjećuju policu prinova.					
Barem pola svezaka s police prinova je posuđeno.					

16. Molim Vas da za sljedeća pitanja procijenite u kojem se stupnju ove tvrdnje odnose na Vašu knjižnicu.

	Uvijek	Često	Ponekad	Rijetko	Nikad
Novi naslovi stalno pristižu u knjižnicu.					
Provodimo obnavljanje police prinova.					
Knjižničari preporučuju knjige s police prinova kada korisnici dođu po preporuke.					

Korisnici pregledavaju policu prinova.					
Korisnici posuđuju knjige s police prinova.					
Polica prinova se popunjava knjigama.					

17. Gdje se u prostoru knjižnice nalazi policu prinova?

---

18. Navedite neke knjige koje se trenutno nalaze na polici prinova.

---

19. Kako su organizirane police prinova u Vašoj knjižnici?

---

20. Navedite prvih 10 najposuđivanijih knjiga u Vašoj knjižnici.

---

21. Opišite proces nastanka police prinova.

Prakse uređenja policia prinova i najposuđivanijih knjiga u hrvatskim gradskim knjižnicama

Sažetak

Cilj je ovog završnoga rada istražiti prakse uređenja policia unutar hrvatskih gradskih knjižnica na kojima se izlažu novi naslovi, ali i prikazati načine prezentiranja najposuđivanijih knjiga u gradskim knjižnicama nekih većih hrvatskih gradova. Metoda istraživanja temeljit će se na anketnim pitanjima koje će ispunjavati zaposlenici odabranih knjižnica. O svakoj će se knjižnici, koja bude sudjelovala u istraživanju, prikazati osnovni podaci i informacije (npr. broj korisnika i veličina fundusa). Rad će prikazati statističke podatke o količini, žanrovima i organizaciji knjiga na policama noviteta te će se podaci uspoređivati u odnosu na druge knjižnice obuhvaćene istraživanjem. Proučavat će se razlozi nabavljanja novih naslova i pokušati ustvrditi koliko su razlozi nabave povezani s korisnicima knjižnica te će se ustvrditi i koliko se često novi naslovi nabavljaju. Istražit će se i način obavješćivanja korisnika kao i prakse poticanja korisnika na čitanja prinova i najposuđivanijih knjiga. Doprinos ovog istraživanja jest ustvrditi način postupanja s policama prinova te prikazati korisnikove interese i navike pri odabiru knjiga s knjižničnih policia.

Ključne riječi: najposuđivanije knjige, hrvatske javne knjižnice, police prinova, knjižnica

Shelving practices for new arrivals and the most borrowed books in Croatian public libraries

Summary

The aim of this undergraduate thesis is to explore shelving practices for new arrivals and to present the ways of displaying the most borrowed books in public libraries of some major Croatian cities. The research method used in this paper will be based on survey questions that will be filled out by the employees of the selected libraries. Basic information will be displayed about each library that takes part in this research (e.g. the number of members and the size of the library fundus). The paper will present statistical information on the number, genres, and organisation of the shelves with new arrivals. The data will be compared in relation to other libraries included in the research. The paper will study the reasons for acquiring new arrivals and attempt to relate them to library users and their preferences. Research will also show how often new arrivals are acquired by libraries. This paper explores methods of notifying users of new books and ways of encouraging them to read new arrivals and the most borrowed books. The contribution of this research is to determine ways of shelving practices for new arrivals and to present the way users' interests and reading habits are incorporated in picking out books for the bookshelves.

Key words: most borrowed books, Croatian public libraries, library shelves with new arrivals, library